

TANITÓBARÁT.

HAVI KÖZLŐ.

SZERKESZTI ÉS KIADJA :

ZIEGLER GÉZA.

III. év.

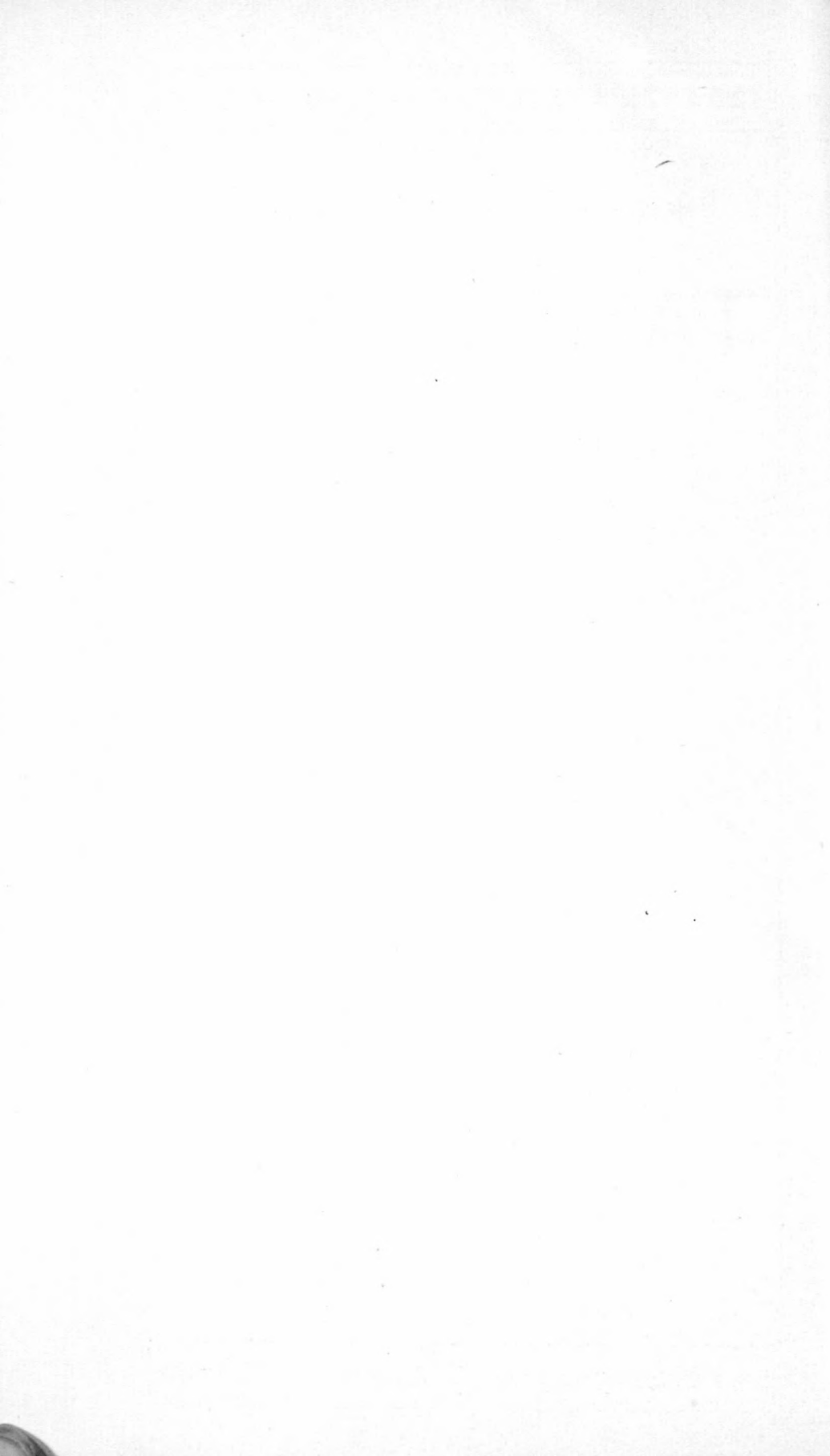
1888.
Junius.

6. szám.

Tartalom :

1. Tanfelügyelő a tanfelügyelőkről. Irta: Z. G. — 2. Idealizmus és realizmus. — 3. Barsvármegye néptanítóihoz. — 4. Aratási gondolatok. Irta: *Schimmer József*. — 5. Levelek a szerkesztőhöz. — 6. Irodalom. — 7. Mi ujság. — 8. Mulattató. — A borítékon: „Posta“.

GYŐR, 1888.

TANITÓBARÁT.

Havi közlő.

Megjelenik minden hónap közepén.

Előfizetési ára:

Fél évre 1 frt.
Egész évre 2 frt.
Egy oldal hirdetés . . . 5 frt.

Junius.

A lap szellemi és anyagi részét illető küldemények így címezendők: „Tanítóbarát“ szerkesztőségének Győrött.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Tanfelügyelő a tanfelügyelőkről.

Mikor Tóth József megkapta a tanfelügyelőségre való kinevezését, — boszankodtam; mikor tanügyi buzgólkodásairól mindig több hír jutott hozzám, — elismeréssel tekinték feléje; most, hogy a hivatalos lapban a tanfelügyelők szakképzését sürgeti, — azt mondom, hogy ennek az embernek valóban kár lett volna a rőf mellett maradnia, mert hivatást tölt ez be, nemcsak a tanítók, de a tanfelügyelők között is.

Már régebben akartunk írni a tanfelügyelőkről, de mindig fontosabb ügyek toltak előtérbe.

Most, hogy Tóth J. felveti a kérdést, lehetetlen hozzá nem szólnunk.

A N. L. 40-ik számában T. J. szükségesnek mondja:

1. a tanfelügyelők képésítő vizsgálatra való kényszerítését;
2. a tanf. hivatalnak tényleges hatósággá emelését;
3. a tanítóválasztásnál való kijelölési jogát.

Nem csudálom, hogy ezt T. J. ezen a helyen mondja el, és nem egy magán előterjesztésben a miniszter előtt; T. J. szereti megvalósítani is az eszméjét.

A mi az első pontot illeti, mi már régen sürgetjük, hogy a tanfelügyelők ne csak pedagógiai bakterok legyenek, a kik a hiányok és hibák észrebevására és bejelentésére szorítkoznak, hanem igenis legyenek értelmileg és szakképzettségileg is fölöttünk álló fő-főtanítók.

Sürgettük már régebben, hogy a tanfelügyelőket tanítókból nevezze ki a miniszter, ne pedig atyafiságos protekciók után, kormánypárti szolgálatok jutalmául stb. Mit keresnek fölöttünk a bárók, grófok, ügyvédek s különféle problematikus előéletű egyéniségek, a kik jöttek s beültek a tan-

felügyelői székbe, aztán a nélkül, hogy valaha egy iskolát is megnéznének, huzzák a jó fizetést.

Egy anekdota forog közszájon: beállt a miniszterhez egy kopott ruháju csavargó.

— Ismersz-e kegyelmes uram?

— Nem én!

— Én vagyok a Béni, tudod az a gazdag Béni, a ki melletted ültem; mindig te csináltad a feladványaimat.

— Most már emlékszem.

— Hát azért jöttem, hogy adnál valami jó hivatalt.

— Szivesen, éppen most jött üresedésbe egy tanfelügyelői állás, az jó lesz neked.

— Jaj kegyelmes barátom, számár vagyok én ahhoz.

— Sohse törődjél vele, hisz éppen azért kapod meg!

S az elzüllött iskolatárs két hét múlva nagy ünnepélyességek között vette át a hivatalát.

Ez jellemzi nálunk a tanfelügyelői állapotokat.

A laicus tanfelügyelő kiszámíthatatlan kárára van a népnevelésnek s mivel hazánkban a tanfelügyelőknek fele sem szakember, nagyon természetes, hogy sem a tanügy, sem a tanítók érdeke nem mozdul előbbre.

A Trefort-aerát nagyon jellemzi ez is.

A későbbi századok valószínűleg esodálkozva tekintenek vissza népnevelésünk állapotára, s nem értik meg, miként lehetett a néptanítók ezreit s a népnevelést holmi kasza-kápa kerülő, szakértetlen egyéniségekre bizni; hogyan türhették ezt a tanítók és a nemzet?!

A tanfelügyelők képesítése tehát szükséges lett volna már régebben is. Azonban e célra külön vizsgáló bizottságokat állítani szerintünk egészen felesleges.

Mert mi nem vagyunk T. J. urral abban a véleményben, hogy ezentul is innen-onnan kapkodjuk a tanfelügyelőket, hanem igenis azt hisszük, hogy legjobb tanfelügyelők csakis a tanítói karból válhatnak. Miért nem választanak „untáglík cibilt“ tábormoknak? miért nem választják azokat a nemtanító urakat kik tanfelügyelőink, püspökökké?

Azt hisszük kinevetnék az ajánlkozót.

Csak nálunk a népnevelés terén nem teszik azt.

A tanfelügyelői külön képesítést tehát csak a már mű-

ködő tanfelügyelőkre tartjuk szükségesnek, a leendő tanfelügyelő urak vigyék azt a tanítói oklevélben az állásukra.

T. J. 2-ik pontját illetőleg szintén kimondottuk már véleményünket I. köt. 188. lapon. A 3-ik pontot pedig mi is aláírjuk.

Mindenesetre örvendetes esemény, hogy valahára ilyen eszméket látunk a N. L.-ban megjeleni, bár nagyon hiszszük, hogy a szerkesztő az aláírást nézte meg csak, s a cikket elolvasatlanul adta a nyomdába.

Z. G.

Idealizmus és realizmus.

— Elmői megnyitó beszéd a györv. tanítóegylet június 2-án tartott üléséből. —

Korunkat a realizmus korának szokás nevezni. Hogy teljes joggal-e, azt itt nem akarom vitatni; nekem legalább különösnek tetszik, hogy a realizmus, a valóság, a derékség eme korszakában a szédelgők, ámitók és nemzetközi csalók mily nagy és szerenesés szerepet játszanak, s mennyi hazugsággal, üres szólammal, selejtes ujság- és árucikkkel törölik ki a jóhizemű közönség szemét. — Azonban ezt most ne bolygassuk! — Fogadjuk el, hogy korunk csakis annak tulajdonit becsét, csakis azt keresi és hajhászsa, a minek hasznát, sikerét, gyümölcsét azonnal látja vagy látni véli; míg ellenben az idealizmust, az érzékfölöttiek böleseletét, az emberiségnek a jövő életre vonatkozó aspirációit és ebből származó vállaláserkölesi életirányát, mint meddő ábrándozásokat, mint az embert valódi rendeltetésétől eltérítő és élvezetelő tévedéseket, sajnálkozólag megmosolyogja vagy a guny és nevetség fegyverével ostorozza. Ezen értelemben csakugyan meg kell engednünk, hogy a realizmus korszakát éljük.

Pillanatnyi hasznot hajhászó, kufár szellemű nyereségvágy uralkodik a tudományokban, a művészetekben, az iparban, a vállalatokban, a városok és államok kormányzatában, s fájdalom, még a paedagógiában, a közoktatásban is. Minél több és tarkább realismeretekkel tömni meg a tanulók fejét: ez a hatóságilag előírt tantervek nyilvánvaló célja; s minél tökéletesebben oldja meg e feladatot valamely iskola, annál jobbnak magasztalják azt. Hogy azután a növendék szive, elméje tulterheltesével szemben, mintegy ellensúly gyanánt — nyer-e megfelelő képző anyagot, megtöltetik-e nemes érzelmekkel, jellemalkotó csírákkal, erkölcsi maggal? — arra a reális paedagogia emberei nem is gondolnak, vagy ha gondolnak is, azokat értéktelen lim-lomnak tartják, melyet a hajós-nak, az élet hullámmzó tengerén hányatott sajkából előbb-utóbb ugyis ki kell dobálnia, ha csak erejét felesleges erőlködésben kimeríteni

és konok makaességgel inkább életét kockáztatni nem akarja, hogy sem kedvencz előítéleteiről lemondjon.

Lehet-e ennél fogva csudálni, ha itt-ott a tanítókat is elkapja a realizmusnak ezen erős lüktetésű sodra és hozzászoknak életökben, működésökben csak arra fektetni sulyt, csak azután törekedni, ami közvetlen haszonnal jár, ami hamar sikerrel kecsegtet?

Ne tessék félreérteni! Realizmus alatt én itt nem a tanítók sanyaru helyzetének javítására czélozó méltányos törekvést értem, melynek érdekében tavál magam is, egyletünk is és velünk együtt széles e haza minden tájain levő egyesületek felemelték szavukat; nem a munkásnak az őt megillető díjjáért való kiáltását akarom kárhoztatni; hanem az anyagiaknak, az anyagi képzésnek és sikernek, a hamar mutatkozó, kézzelfogható eredménynek egyoldalú hajhászását értem, minden eszményibb irányzat rideg kizárásával.

Azonban époly kevésbé kívánok sorompóba lépni az üres és holdkóros idealizmus érdekében, melynek ragyogó csábképei már nem egy életrevaló tanítót csaltak süppedékes ingoványok közé — honnan kivergődni többé nem volt ereje. Sem a nyers realizmus, sem a velőtlen idealizmus nem vezetnek célra, mert az első nemesebb jellegétől fosztja meg az embert, a második pedig kihuzza lába alól a fentartó talajt. Hanem igenis, a józan idealizmust és az egészséges realizmust vagyis a realizmus által mérsékelt idealizmust tartom legezélravezetőbb életkalauznak és legmegbízhatóbb támasznak a világon. Legyen szabad ezt kissé bővebben kifejtenem.

Láttam egyszer két képet. Az egyikben rózsás arczu, szőke fürtű, sugár pásztorfiu selymes pázsiton legeltette hófehér báránycáit; s míg azok jóízűen porcoztatták a zsenge füvet, ő nagy szívgyönyörrel fujta kis furulyáját. A másikon egy ringy-rongygyal fedett, gubanczos fejű, haresaszájú kamasz állati vágygyal harapdálta nagy karéj fekete kenyerét, míg körülötte görhes birkák csipkedték a kiszült haraszt száraz kőröit. Az első alá ez volt írva: költészet vagyis eszmény, a második alá: próza vagyis valóság. — Nem. t. uraim! elmés gondolatnak megfelel, de a valódi életet egyik sem fejezi ki. Az első a paradicsom elvesztése után e földön többé nem lehet megvalósítani, a másodikért meg nem volna érdemes élni. Az igazság, mint rendesen, itt is a középben fekszik, van abban költészet és próza, van annak ideális és reális oldala, mint a madárnak szárnya és lába; és amely tanító akár egyiket, akár másikat hagyja ki számításából, eltéveszti célját és ferde irányba vezet a rábizott gyermekeket.

Ha vasuton, nem éppen az első osztályokon utazol, elégnél is többször van szerencsétlenséged egy szakaszba kerülni bizonyos fajtájú emberekkel, kik sűrű pipafüst között, kétes illatu ruhában, rekedt hangon és sajátságos jargonban élénken társalognak egymással. Ha akár órahosszat utazol is velök és figyelmesen hallgatsz beszédjökre, sehogy sem bírsz mást kivenni belőle, mint üzletet, 100 frtot, 1000 frtot, nyereséget, veszteséget, zabot, lovat, bőrt stb. mind megannyi reálisnál reálisabb, kézzel markolható czikkeket.

Azt tehát tudod, látod, hogy ezek a legvalódibb realizmus' edzett bajnokai; de hiszed-e, hogy bennök az emberiség nemesebb, jobb és derekabb részét szemléled, kik példaképül szolgálhatnának a többieknek, hogy mikép kell az életet emberhez illően felfogni és el-
tölteni? Nos, kívánsz-e velök versenyezni? Nem tartod-e akkor illőbbnek, elvonulni az erdő mély rejtekébe, hogy ott magános re-
metességben málvát és zsályát tenyészsz betegek számára.

Ha tehát — tanító lévén — bemegy zsenge növendékeid közé s látod, mint sugárzik feléd tudvágyó lelkök a tiszta szemeken ke-
resztül, mint várják tőled a szellemi kenyér megszegését: vajjon elének tartod-e, hogy őket csak a betűk száraz során és a számok puszta létráján vezeted keresztül? vajjon képzeled-e, hogy sóvárgó szívöket betöltöd a ragadozók, a hullók, a rovarok, a fák és eser-
jék tömegével? s nem késztet-e valami, közbe-közbe megragadni az érzelmek zengő hárfáját, hogy annak hurjait megrázva, vissz-
hangot kelts ártatlan keblökben és benne a szeretet, a hála és ke-
gyelet, a remény és bizalom, a lelkesedés és hazafiság gerjedelmeit felkelteni iparkodjál? Oh, nem tudom elhinni, hogy oly fásult, oly prózai lelkű vagy; de ha mégis úgy állana a dolog, akkor jobb volna, ha rögtön ott hagynád a népnevelés e meghitt esarnokát és helyet engednél egy talán fogyatékosabb ismeretekkel bíró, de esz-
ményibb lelkületű mentornak; te pedig elmennél az életvásár nyüzsgő piaczára, s tele torokkal belerikoltoznál fülsértő zsvájára, hogy óska áruidhoz vevőket csalogass.

És ha esetleg kántor is vagy és ünnepnap látod a tisztaruhás népet sűrű csoportokban az istenházába gyülekezni, látod, hogy még a görnyedt öregek is szapora léptekkel iparkodnak a szent esarnok falai közé: gondolhatod-e, hogy ezek csak merő szokásból, érzéket-
lenül és üres szívvel jöttek oda s nem a paptól és tetőled várják sejtelmes lelkök kielégítését? Nem sietsz-e ihletesen az orgonára, hogy hatalmas hangjaival felszítsd keblökben az áhitat melegét, megoldjad várakozó nyelvöket és a szent dallam szárnyain magad-
dal ragadd őket egy szebb haza felé, melynek előboldogságát érzik mindabban, amit látnak és hallanak? Oh, ha ezt nem hiszed, nem érzed, akkor méltatlan vagy arra a helyre, melyet elfoglalsz! akkor napsugaras tájakon megfoghatatlan jéghegy vagy, melynek rideg szellelte elhervasztja a körülötte sarjadozó növényzetet.

Igen, van még a köznépbén is van idealizmus, egy fölfelé szár-
nyaló érzet, mely az anyagon fölülemeli a halandót; igen, az em-
beriség legjobbjai, legnagyobbjai valamennyen ideálisták voltak s ideálistáknak kell lenni mindazoknak, kik az emberiséget javítani, képezni, az anyag bilincseiből kiszabadítani törekszenek. Esmények adnak úgy az összeségnek, mint az egyénnek mozgást és lendületet; eszmények hozzák forrongásba a holt tömeget, miként napsugár és levegő a lomha rögöt, miként lélek a testet; azok nélkül tespedésbe, rothadásba sülyedne minden. Sajnos volna, ha épen azok tagadnák ezt meg, kiket szintén az emberi nem jobbjaihoz szokás számítani, a tanítók és nevelők.

Csakhogy sajnós, a tévedés itt ép oly könnyű és gyakori, mint a másik oldalon; a szélsőségek érintik egymást. Nagyon szükséges tehát, hogy az idealismus helyes fogalmát megállapítsuk. A ki elérhetetlen célok, himes szívárványok, rengő délibábok után fut, aki gödrök közt állva csillagokat vizsgál, aki légvárakban mulatozik, attól eredményes működést nem lehet várni.

Virgil erős Alcestje — mondja Macaulay — hatalmas ijjat fesztett; de mivel csillagra irányozta, ellőtt nyilvesszejét fénylő vonal követte ugyan, de célba nem talált. Az idealismusként tehát józannak kell lennie, vagyis ami mindegy, egészséges realismusként kell azt mérsékelnie; mert másképp átka lesz a társadalomnak, s kétségbeesett emberekkel tölti meg a világot.

Mi lesz hát a tanító észszerű ideálja? Két év előtt e tisztos falak közt megkísérlettem ezen eszményt rövid vonásokkal ecsetelni. Oly vonzó a tárgy, hogy másodszer is festeni késztet: A községben műveltségi fölényének lélekemelő érzete, a személyét körülvevő közbeesülés nimbusa, hozzá tisztelettel feltekintő házias feleség, mintaképeül szolgálható engedelmes gyermekek, jól fegyelmezett iskola, sikeresen kiűtő vizsgák, adósságtól való szívnyugasztó mentesség, — s talán még néhány száz megtakarított forintnak gondaltató birtoka: oh, úgy hiszem, ez az ideál nem csupán néhány ábrándos fejű tanítójelöltnek fordult meg agyában, hanem minden jóra való néptanítónak éveikig boldog reménnyel töltötte el kebelét.

Oh, ha gyönyörrel hallgatjuk egy jól szervezett zenekar összevágó játékát, ha bámulva szemléljük egy begyakorolt hadsereg rhytmikus fordulatait vagy egy remek márványszobor élethű vonásait: elismerjük, hogy ez ideális valami; de nem kell elfelednünk, hogy ez ideált csak ernyedetlen munkával, óriási türelemmel, a merev anyagnak nyomról-nyomra, szemecskéről szemecskére való legyőzésével, szóval a legprózaibb realismussal lehetett valósítani. Éppen így áll a dolog a tanító amaz eszményével is, Ki tudná megmondani, mily szilárd erénygyakorlatába került ama közbeesülést kiérdemelni; mily szívós állhatatosságra volt szüksége, míg nejt a hű divatkapkodástól elszoktatta; mily szakadatlan éber örködésnek köszönheti gyermekeinek és tanítványaink példás fegyelmezettségét; mennyi pedáns és untató javitgatást kellett alkalmaznia, míg tanítványai ama folyékony olvasást és tetszetős írást elsajátították; mennyi lemondás és önmegtágadás árán birta vagyoni függetlenségét kivívni; szóval mily igazán reális eszközökkel tudta valósítani azt az eszményt, mely őt most körülragyogja és melyet annyian irigyelnek tőle. Igen, ő eszményt létesített, de nem eszményi sima uton, hanem a realismus rögs és izzasztó pályáján; nem könnyű szárnyakkal repült céljához, hanem sokszor sajgó lábakkal kellett odahatolnia.

E kettőt kell tehát, t. i. idealismust és realismust párosítani a tanítónak, ha az életben boldogulni kíván. Idealismus nélkül nincs emelkedettség, realismus nélkül nincs siker, nincs eredmény. Jelszava legyen: idealismus a célban, realismus az eszközökben; tud-

jon idealisan érezni és gondolkodni, reálisan élni és cselekedni. Ez az emberi élet valódi harmóniája, melyre már helyzeténél fogva utalva van: ég és föld között lakozván, sem egyiknek, sem másiknak kizárólagosan nem élhet; a föld göröngyein kell haladnia, de tekintetét fölfelé kell irányoznia, hol pályája végén tulajdonképeni végeztélja int feléje.

Barsvármegye néptanítóihoz!*)

Egyesülve kell haladnunk.

Ismert dolog már régóta, hogy a közjót akár nemzeti, akár társadalmi szempontokból biztos alapon előmozdítani csak akkor sikerül, ha a hivatott tényezők közös akarattal, egységes terv szerint és kitartóan munkálkodnak. Nagyon fontos e munka minden nemzet életében; de a mily fontos, ép oly nehéz is, mivel a társadalmi bajok folytonosan új és új akadályokat gördítenek a közjó útaira. Különösen nekünk, magyaroknak, nehéz a feladatunk, mert a beteges áramlatok megszüntetése mellett a múlt idők mulasztásait is helyre kell pótolnunk. S hogy ennyire is haladhattunk, az a nemzet kitartó lelkesedésének köszönhető; mert legjobb törvényeink mellett sem volnánk képesek emelni a közjót, ha a nemzeti lelkesülés és ennek ikertestvérei: a közerkölcsiség, a nemzeti önbizalom, aludnának a nemzet kebelében. Nálunk azonban mindezek ébren vannak. Él a nemzeti közszellem, mely utakat keres és talál, hogy ott, hol a törvény hatásköre bevégeződik, az alkotás meg ne szűnjék; egyesülnek a nemzet fiai és leányai, hogy a közjó utai nemzeti és társadalmi szempontokból egyaránt kiegyenlítettessenek. Helyesen. Csakis így tekinthetünk bizalommal és megnyugvással a jövőbe; csak így van meg a teljes összhangzás azon nagy munkában, melyet a nemzet első sorban önmagáért végez, ha t. i. a polgári és emberi jogok alapján létrejött intézmények hatásköreikben egymást kiegészítik.

Azt hiszem, mindenki elismeri, hogy a közjót elősegítő intézmények között első helyen áll a népnevelés. Ha ez igaz, úgy annak is igaznak kell lenni, hogy a nép tanítójának minden nemzeti munkában, mely a népneveléssel összefügg, hivatásszerűleg kell a munka nagy részét végeznie, mert akár közművelődési, akár más bármiféle egyesület, avagy egyéb, a népet közelről érdeklő intézmény tervének tulajdonképeni végrehajtója — mindenkor a tanító. Ezekből következik, hogy a tanítók, birjanak bár jeles képzett-

*) Ezen érdekes czikket a Barsvármegye czimű lapból vesszük át. Sok oly dolgot tartalmaz, a melyet szívünkre vehetünk s belőle okulhatunk. Szerk.

séggel, nemes hivatásuk fontossága által szintén egyesülésre vannak utalva, miután a cél elérése első sorban a tanítói kar összehangzó, egyöntetű működésétől van feltételezve.

Lássuk most már, mennyiben felel meg a tanító-egyesületek mai szervezete a kívánalmaknak?

Ez idő szerint a magyar tanítói kar a népnevelés és a saját ügyének előmozdítása céljából kétféle módon egyesül, u. m. az 1868. évi 38. t.-cz. 147. §-a értelmében a tankerületi hivatalos tanító-testületekben,*) melyeknek kötelezett tagjai a kir. tanfelügyelők, az állami tanítóképző-intézetek tanárai, a községi és állami polgári iskolák tanárai és a községi és állami elemi iskolák tanítói; vagy pedig a polgári jog alapján létesített tanító-egyesületekben, melyek leginkább felekezeti jelleggel bírnak.

A felekezeti tanító-egyesületeknek ugyanaz a céljuk, a mi a hivatalos tanító-testületeké, csak hogy azok a kitűzött cél felé, mint a népnevelésügy munkásai, tulajdonképen nem egyesülve, hanem felekezetek szerint szétválasztva törekszenek és alapszabályaikban is kijelentik, hogy ők a katolikus, református, görög-katolikus stb. stb. vallás szellemében akarnak a népoktatás terén működni. Ma tehát külön egyesületekben tanácskoznak a nevelésügyi dolgokról a községi és állami tanítók, és külön a felekezeti tanítók. Még csak az van hátra, hogy nemzetiségek szerint is különváljanak. Ez lenne aztán a gyönyörűséges állapot! . . .

A magyar tanítói karnak, működjenek bár a tanítók akármi-lyen jellegű iskolában, helyes felfogás szerint csak egy és ugyan-azon célja lehet: az értelem fejlesztése és az érzelem nemesítése által vallásos, erkölcsös, művelt és szorgalmas néppé nevelni az ifjúságot az iskolában, a felnőtteket a magán- és társadalmi életben; tehát alkotni a társadalomban azt, a mi jó, és védbástya lenni az ellen, a mi rossz; szóval helyesen nevelni. Már pedig én nem hiszem, hogy létezhesék iskola, legyen bármily jellegű is, mely nem a helyes nevelést vallja céljának, nem hiszem, hogy találkozhassék tanító, ki más célú tűzhet maga elé, mint azt, hogy a nevelésére bizott néppel egyetemben, kövesse a jót és nemest, s elítélje a rossz-

*) Ilyen a mi egyesületünk is. Csakhogy itt az egyesületi elnevezés nincs helyesen alkalmazva, mert az egyesület fogalma egy olyan társaságot jelent, melynek tagjai önként egyesültek valamely célból. A mi egyesületünk tagjai azonban nagy részben hivatalból kötelezve vannak az egyesület tagjaivá lenni azért az hivatalos testület.

szat és nemtelent. Ha még aztán tekintetbe vesszük, hogy önmagunkért is többet tehetünk közös erővel, mint szétválasztva, azonnal kitünik, hogy hazánk összes tanítóit közös cél és közös érdek köti össze, és épen ezért a felekezeti tanító-egyesületek a célnak teljesen nem felelhetnek meg — bár elismerem, hogy több felekezeti tanító-egyesület nagy és nemes tevékenységet fejt ki, — mert felekezeti, s ezzel kapcsolatban sok helyütt nemzetiségi elkülönítést is eredményeznek, miáltal ugy humanitási, mint politikai és pedagógiai szempontokból a nevelésügyre sok tekintetben káros hatással vannak. De nem felelnek meg az ilyen szervezettü tanító-egyesületek a modern társadalmi viszonyoknak sem. Mindenekelőtt nem szabad felednünk, hogy a katolikus, református, állami, községi stb. iskolák növendékei és tanítói a társadalmi életben nem lehetnek így különválasztva, mert rendeltetésünket a földön csak együtt, egymást segítve, egymást szeretve tölthetjük be, szem előtt tartván az üdvözítő fenséges szavait: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!“

A nevelő leglényegesebb kelléke, a nevelés sikerének legelső feltétele: a szeretet. Kell, hogy ez fűzze össze a nép nevelőit is, a tanítókat. És mégis, a felekezeti tanítók oly ridegen elkülönítik magokat egyesületeikkel a más felekezetbeli, avagy községi és állami tanítóktól! Hol van itt a szeretet jele? Hova fog az idővel vezetni?!

Az egy célra törekvőknek meg kell férniök egymás mellett. A vallásos nevelés minden iskolának közös célja; a törvény intézkedései lehetővé teszik, hogy minden iskolának növendékei vallásuk szellemében neveltessenek. Mi tehát azon ok, mely a felekezeti tanítókat az államiaktól és községiektől különválasztja; melyik azon vallás, melynek szelleme nem egyezik meg az egész tanítói kar céljával, a helyes neveléssel? — Egyedül az elfogultság vagy a kiskorú gondolkozás találhat okot arra nézve, hogy a tanítók felekezetek szerint elkülöníttessenek.

(Vége következik.)

Aratási gondolatok.

Itt van újra az aratás!

Kasza pendül, hull a buza szép rendbe; izzad a munkás; nehéz dolog ez! — de kenyér lesz minden buzaszemből.

„Az ember munkára, mint a madár repülésre van alkotva“
— mondja a szent irás.

Életünk a bölesőtől a sirig nem egyéb, mint a testi és szellemi munkásságnak folytonosláncolata. Egyik munkásságunk anyagi, a másik szellemi haszonnal jár. Ennélfogva az aratás fogalma sem szorítkozhat kizárólag csak a mezei munkára. Én az aratás fogalma alatt az emberiség összes ténykedését, eredményét, bizonyos időszakokban, sokszor egy egész életen át végzett vagy folytatott munkásságot és annak gyümöleseit mintegy csokorba kötve értem, valamint munkásságunk különböző cél felé irányul, úgy az aratás fogalma is célja és eredménye szerint megoszlik. Egyik aratás szellemi, a másik anyagi táplálékot nyújt az embernek. Legyen az bármelyik neme az aratásnak, reménydus kebellet nézünk eléje, várva a jutalmat.

Az ifju serényen munkálkodik, hogy férfi korában, melyet az aratás idejéhez hasonlíthatunk, legyen mit aratnia. Az e korban gyűjtött erkölcsi és szellemi tőke, képezi forrását anyagi táplálékának a későbbi korban. Megszokott eszközei: verejték, szorgalom és kitartás a későbbi korban is hű kísérői lesznek a boldogulás és megélhetés mezején. E természetes eszközökkel minden téren és körülmények között megélhetési forrásra talál, — lesz mit aratni és gyűjtenie magának és övéinek föntartására.

Boldog ifjukor! mennyire hasonlítasz te a termékeny időhöz; csak használd az eszközöket, ápoll munkaeődet és ültess lelkedbe nemes anyagot, dus aratás lesz jutalmad: ellenben az élet részedre, mint a legkedvezőbb időjárás mellett a legjobb talaj, mely parlagon hagyatik, csak gazt és gyomot terem.

A kis tanuló nyugodtan pihen babérain, mert vizsgái sikerültek, egy hosszú év fáradalmait piheni; mennyi élvezetet nyújt neki a jó bizonyítvány minden rovata. A tanárok is dúsan aratják az elismerés babérait; az iskola poros levegőjét fölváltják a fürdők üde tiszta levegőjével.

A jó anyagi bérhez mily pompásan illik az erkölcsi jutalom! Sok lenne e kettő a szegény néptanítónak — tartja a világ és a magyar kormány — elég lesz ez utóbbi. Ebből is csak egy kis halvány fény, de annál több tövis jut szegénynek. Még e kis neki szánt erkölcsi jutalmat sem kapja elismerés alakjában, csak fűszerű ajánlják és biztatják, hogy keresse föl önmagában.

A szorgalmas földműves szánt, vet, boronál és minden munkáját teljesítvén, nyugodt lelkiismerettel várhatja Isten áldását, a bő aratást; várhatja egy hosszú éven át teljesített fáradtságos munkának jutalmát, s ha sikerül az aratás: arca verejtékének gyümölcseit élvezettel szemléli, gyönyörködik bennök. Istenben való bizalma erősödik, a remény fogalma pedig a külső és belső jutalom által jobban-jobban kitágul, munkakedve magasabb fokra emelkedik. S ha megtörténik is néha, hogy elemi csapások várákozásának gátat vetnek, és munkájához fűzött reményeit füstgomolylyá változtatják, ha földje sokat ígér de keveset ad, az elvetett mag rosszul fizet: a jövő reményében, hogy vesztesége ki lesz pótolva; kettőztetett szorgalommal fog munkájához, mert tény: hogy a körülmények

akadályok és sikertelenség az embert szorgalomra és kitartásra buzdítják, munkásságát bámulatos mérvben fokozzák. A tiszamenti lakosság hangya szorgalommal munkálkodik, hogy a hullámok által tönkretett talajt termőképessé tegye. És a jövő meghozza tán mit az idén az elem elrabolt tőle; és verejtékének bő aratás lesz jutalma. A ki csak egy futó pillantást is vet a gyakorlati életre, léptenyomon a legfényesebben látja igazolva a munka, szorgalom és eredmény közötti fokozatos összefüggést.

Csak egy neme a munkának és pedig a legnemesebb munka, mely az összes emberiséget legközelebről érdekli, a külső jutalommal soha sincs kellő arányban: ez a népoktatás.

A buzgó néptanító elveti a jó, szép és nemes érzelmeknek magvait a gyermeki szívbe, melyek ha ott kikeltek, mint a kertész a vad alanyokba oltott nemes oltvány-csemetéket, — gondos kézzel ápolja és neveli azon reményben, hogy fáradozása nemes gyümölcsöket fog teremni a társadalomnak: de vajmi ritkán részesül abban a szerencsében, hogy annyi buzgósággal és lelkesedéssel ápolt csemetéknek nemes gyümölcseit láthatná; legtöbb esetben rá sem ismer saját művére. Mert a tapasztalás igazolja: hogy legtöbb esetben a mit az iskola épít, azt a külső körülmények elrontják.

A gyermek kettős légkörben fejlődik és nő fel. Az iskola légkörében kifejlődött erkölcsi és szellemi esirákat többnyire az életkörülmények elfojtják és fejlődésének egészen más irányt szabnak; a külső légkör más anyagot nyújt neki táplálékuil és így hiúsul meg az anyyira hangoztatott iskolai nevelés üdvös hatása.

A tanító eszményképet akart megtestesíteni, de az életkörülmények és külbenyomások torzalakká változtatták azt.

A tudomány és erkölcsiség magvai csak lassan esiráznak, teljes szépségökben pedig csak a férfikorban szemlélhetők: a megelégedés lelkiörömét, mit sikeres munkája neki nyujthat, csak évek mulva élvezheti a tanító. No de ez még nem baj; a jó tanító legfőbb tulajdona ugyis a türelem: „a türelem pedig rózsát terem“ — mondja a közmondás. Igen rózsát terem: ott benne a lelkiismeretben, a szívben van gyökere, kívülről az inség, hálátlanság tövisei által környezve termi meg rózsáit. Önfeláldozó munkásságát nagyon kevesen méltányolják és még kevesebben jutalmazták; működésének erkölcsi értékét ritka ember tudja fölfogni és méltányolni. De czára annak, hogy hivatásából kifolyólag társadalmi állásának fontosságát és tekintélyét ország-világ kürtöli: csak eszményileg áll a társadalmi állások tekintélyének bizonyos nivóján; mert a társadalmi életben a magasabb körök részéről léptenyomon lenézéssel, kicsinyléssel, a köznép részéről hálátlansággal és durvasággal találkozik. Anyagilag sem nyer kárpótlást fáradozásáért. A ki valaha az ártatlan gyermek seregkörében volt; a ki beszédjével az ártatlan sziveket a szépnek jónak és nemesnek érzetére ébreszté; a ki tapasztalásból tudja mily odaadó szeretettel vonzódik hozzá az ártatlan sereg, lesve ajkairól az oktató szavakat: az képes csak igazán fölfogni és átérezni a néptanítói hivatás magasztos voltát; érzései

pedig öntudatlan hevitik szívét, akarátát türelmét tövises pályáján. Innen van az, hogy minden árnyoldalak mellett is sok a lelkiismeretes magyar néptanító.

E magasztos czél vezérel bennünket mai nap is rögs pályautunkon; — de bármily hálátlanul fizessen is a világ; bármily nyomorult legyen anyagi állapotunk, társadalmi helyzetünk: mi magyar néptanítók lelkiismeretesen vezetjük tovább is nemzeti és culturalis missiónkat azon reményben: hogy eljön még az az idő, midőn anyagi gondoktól menten, egyedül magasztos hivatásunknak szentelhetjük összes erőnket. A népnevelésügy legszentebb érdeke kívánja ezt.

Látva a szép alföldi aratást, gondolatim önkénytelen egy jobb jövő hajnalán álmodoznak: melyen mi is több elismerést és örömet fogunk aratni. Vajha gondolatim jövő sejtelmiei megvalósulnának mielőbb, és a jövő aratás, az iskolaév vége, meghozná azt, a mit a mult idő jogtalanul megtagadott tőlünk!

Mező-Kövesd.

Schimmer József
elemi- és iparisk. tanító.

Levelek a szerkesztőhöz.

*Mikor (az „elit“-esek, válogatottak lapja) a „Népnevelők Lapja“
káromkodik!*

A „Tanítóbarát“ f. évi márc. havi számában közzétett levelemre, — mely tulajdonképen nem volt közlésre szánva, mint a „Magyar Paed. Szemle“ f. évi május havi számának 146. lapján, „Az időszaki sajtó visszhangja mint közvélemény“ című lapszemléből látom, — a „Népnevelők Lapja“-nak 13. száma a következőképen válaszol: „A miatt kesereg Nyárasdy K. János ur, hogy a Népn. bp. egyl. ez idő szerint nem pártolta a (győri) kérvényt, mondván — „a budapesti tanítók gondolkozásából valóban „kiordít“ a telhetetlen farkastermészet. Ezek ugy tesznek, mint mikor valamely éhes farkascsoport gazdag zsákmányt táncol körül és ordítanak végtelenül, daczára annak, hogy poczakjuk már tele van; de csak azért az ordítózás, hogy a netán még jövő s tán szerényebb természetű és sokkal éhesebb teremtményeket „ordítás“-ukkal a fenmaradt eleségtől elriasszák, ezek persze el is hullhatnak az éhségtől.“ — Levelemnek ezen idézett részére a „Népn. Lapja“ ezen épen nem „elit“-es megjegyzést teszi: „Hát hogy lehet farkastermészetű ember is, elhiszszük, de hogy szamarstermészetű is van, azt tudjuk. Kár hogy nem gondoskodnak az ilyenek elhelyezéséről — a Lipótmezőn.“

Az „elit“ lapnak eme nem „elit“-esen célzó szándékát, szives üdvözlettel visszautasítom arra, a ki ezt kilötte.

Jut eszembe valami e faragatlan gorombasággal túlkiabálni akarásra.

A ki „a hazai tanítóság“ „elit“-jei közé számítja magát, attól én minden esetre „elit“-esebb cáfolatot vártam volna, még ha közelebb van is az illető a Lipótmezőhöz, mint én!

S ha én, mint „elit“-es lap, valamit cáfolni akarok, nem oly goromba puffanattal állok elő, mint a fönti, de érvekkel, ha pedig ez nincs? — akkor megadom magam.

Elég silány, azaz semmivel egyenlő okadatolás a fönti, s ha csak ilyenfélével lehet a győri kérvény nempártolását okadatolni a „Népn. Lapja“ részéről, akkor ugyan tiszteljük az „elit“-séget, de nem kérünk belőle!

Mi vidéken egészen mást értünk az „elit“ szó alatt. Hosszan nem akarom ugyan ezt körülírni, de röviden rátérek.

Az „elit“-ség alatt többek között értem, hogy a góczponton levő tanítók egy nagy, jótékony sugárkéve legyenek, melyek az ott fönn levő, és vidéki, illetve az egész magyarországi tanítók összessége számára eddig még föl nem olvadt jeget megolvaszszák, vagy az egész ország tanítóinak tömörítése által magukkal együtt megolvasztani segítsék; hogy a vidéktől jövő, s az összes tanítóság érdekeit felölelő mozgalmakat teljes erővel győzelemre segítsék, még ha e mozgalom nem is az „Egyetemes Tanítógyűlés Végrehajtóbizottsága“ „kebeléből lőn intézve az ország tanítóihoz“; tehát: „elit“-es kartársi szeretet, országos tanítói közérdek előmozdítása; „elit“-es önuralkodás, „elit“-es példaadás a vidékieknek, mindenféle nemes és helyes dolgokban.

A „Népn. Lapja“ eme „elit“-telen kifakadására pedig, mely förmedvénynek is beillik: „Kár hogy nem gondoskodnak az ilyenek elhelyezéséről — a Lipótmezőn“, még azt jegyzem meg: „A ki másnak vermet ás, maga esik bele.“

Tudvalevő dolog pedig, hogy az imigyen gondolkodó „elit“-es nagyon sokkal közelebb van a „Lipót-verem“-hez, mint az, ki 80—90 kilométer távolságban lakik ettől.

Tehát csak: „Lassan a testtel!“ — mert a másnak ásta „verem“-be — könnyen beleeshetik.*)

Nyárasdy K. János.

Tekintetes Szerkesztő ur!

Kedves Pályatárs!

Körünk rom. kath. tanítói gyűlése sz. mise áldozat bemutatása mellőzésével, — hogy talán több időt nyerjünk (?) — 11 óra felé a szokásos elnöki békőszöntővel megnyitvatván, a mult jkv. felolvasásával kezdetét veszi a tárgysorozat. Fűrj Miklós egyik tagtárs által tartatott minta előadás is, mely a VI. oszt. számára föl-

*) Ugy látszik Ny. K. J. barátunk a N. L. szokott nagyképűsködését még nem ismeri, és ha nem is nagy, de a kelletenél mégis több fontosságot tulajdonít ama 25 frtos szerkesztő szavainak. Dehát csak nem gondolta ön, hogy mikor ama jeles klikknek ugy a képéhez kente velünk együtt az igazságot, — felsziszszenni nem fognak?! Szóljunk csak igazat továbbra is, és ne hagyjuk betörni a fejünket. — Szerk.

vett szabályos és szabálytalan testek területének mikénti kiszámitásából állt. Eltekintve kisebb hibákat, buzdítás és elismeréssel fogadtatott.

Jöttek az indítványok ; első sorban ez enyémmel, mint olyannal, melyben társadalmi és anyagi helyzetünk ügyében a „T. B.“ zászlója alatt általánosan megindult tanítói mozgalom általam már rég, egy rendkívüli gyűlés megtarthatása alkalmából (mert évenként csak egy tavaszi gyűlésünk van) szándékoltatott volna tárgyalatni. Biztosra vevén, hogy önmaga föllendíthetéseért mindenki örömmel szentel egy bár hidegebb téli napot, s pár órai távollét (csak az utazást számíthatom) az izzó kályha oldalától senkit nem fog az örök álom karjaiba megdermesztve nyújtóztatni. Neki is estem soha nem tapasztalt körmölési kitartással egy buzdító felhívásnak hat példányban való lefirkantásához, hogy hamarabb beutazza a társakat. Megbeszéltem a dolgot a kör közkedveltségű ft. esperes és elnök urával, hogy majdtekintélye s állásánál fogva kegyeskedik hivatalból a tagokhoz eljuttatni, s így sikerülend aszkóiban sinylődő mihaszna erszényemet az expediálásnak az önfeláldozás ugyan nemes, de végzeteljes pillanatától megmenteni.

És mi lett vége a reményteljes kezdeményezésnek!? Az, hogy előzetesen a kör egy régibb tagjának véleményadás végett kiadatván, megbukott. Mert — mint indokolja — legyen bármily fontos ügy (tehát, mint a tanítók társadalmi és anyagi ügye is) egy tag indítványára rendkívüli közgyűlés össze nem hívható.

Mert továbbá az illető nem tartja jogosnak és méltányosnak azt, hogy egy rom. kath. tanító a rongy, inség s minden az anyagi zür-zavar okozta keseredettségek stádiumából egy őt határozottan megillető s rég kiérdemelt tisztességes reményü jövő felé csak kiterjeszthesse is gondolatainak még talán részben meglevő gyöngөрпtű szárnyait.

Szerinte a tanítói karnak jobb jövő felé való sóvárgása nem más, mint „az eléggületlenség kígyó mérgének kebelben való ápolása.“¹⁾ Még tovább is megy, midőn annak ad kifejezést, hogy éljen mindenki ahogy tud,²⁾ de anyagi helyzete javítását kérni senki ne merje, miután alapja nincs³⁾ neki azonban igen jól esett egy 25 frtnyi kérelmezett s megadott segélyt — ugyane vélemény adás végén — alázatosan megköszönni.⁴⁾

Következetes tanulság ebből tehát az: koldulva s csuszva mászva élni erény és önérzet, különösen tanítónak privilegiuma; de a szellemi haladás- és munkával párhuzamba állítandó anyagi jobb létnek s a mai kor kívánalmaihoz mért álláspontnak nyílt homlok- kal való jogos követelése erénytelen becstelenség, hozzá rom. kath. tanítónak pokolbeli kárhozat.

¹⁾ Az a kollega bizonyosan poczakot visel! — Szerk.

²⁾ Nemesen érző lélek, miért nem lettél te közokt. ügyi miniszter! — Sz.

³⁾ „O quanta spesies!“ — Sz.

⁴⁾ „Nehéz szatirát nem írni!“ Sz.

Szóval e g y tag véleményére egy korszerű fontos ügy végett hivandó rendkívüli gyűlés, óh! az elejthető volt.

Megbocsásson, kedves szerk. és szaktárs ur, hogy kissé kitértem az országútból s egy mellékes uton haladtam. Ugy tettem most, mint azon fuvaros, ki látva a főutat ujonnan hordott jókora kövekkel borítva, szívesen halad egy darabig valamely mellékuton, csak azért, hogy biztosabban menve juthasson kitűzött pontjához.

Rá tehát a főutra. Gyűlésen vagyunk. Kezdem bemutatva ismertetni a „T. B.”-tot, annak éppenséggel nem vallástalan szellemét, kitűzött nemes czélját és azt, hogy de hó! Már itt közbemordulások hallatszanak: „rövid az idő!” az indítványra! (persze alapos előterjesztés nélkül.) Oktroálás az egész¹⁾ egy ember nézete nem irányadó²⁾ lehetetlen³⁾ stb. stb.

Türelmet kérek! fontos a tárgy, nem lehet felületesen elbánni vele, mondám. Saját helyzetünk tarthatlanságáról van szó! És már olvasni akarom az idevonatkozó meggyőző pontokat. Mind hiába! Előrántják a mult évi központi képviseleti gyűlés azon éljenzéssel fogadott elnöki határozatát, mely szerint minden abeli jogos törekvésünk, mely az iskolafentartók irányában helyzetünk javítására céloz — miután elállamosításra vezethetne — elvettetik.⁴⁾ Ez igen sovány végkielégítés a jobb jövőre, gondolám. A jövő képviseletre választassék oly képviselő, ki általánosan megindult óhajainknak ujjal hangot adni mer. De ez szemtelenségnek vétetnék! (nyilatkoznak ily értelemben többen.)

Istenem! vajjon nem-e nagyobb szemtelenség ennél a mi jelenlegi nyomorúságos állapotunk azokra leginkább, kik hivatva volnának rajtunk teljes odaadással segíteni, amidőn mi már előbb teljes odaadással szolgáljuk hűségesen hivatásunkat a mostoha patronizálással szemben. Hát a hozzánk anyagilag viszonyitva nagyságos s talán többünkhöz méltóságos helyzeteknek, u. m. a congrua-ügyeknek, ügyvédi megélhetéseknek stb. stb. napirendre tűzése, mikor vétettek még vakmerőséggel határos szemtelenségnek? Ugy hiszem, soha.

Ily nem várt lelkesedéssel fogadtatott tehát azon nemes ügy, mely bennünket országszerte való tömörüléssel előbb-utóbb célhoz vezethetne. Jegyzőkönyvileg csupán annyi vétetett föl, hogy elvileg elfogadható, s ha esetleg a központi gyűlésen tárgysorozatba jönne, úgy a felküldött képviselő pártolólág léphet föl. (Tehát különben pedig hallgasson.)

Megjegyezni valóm még csak az, ha hazánknak többi tanítói körei, egyletei avagy testületei (amint tetszik) is ily félenken tartózkodó mintatagokkal lesznek megterhelve, kik a v e l ű k vagy n é l k ű l ö k fogalmát mindegyeknek tekintik, csak azért, hogy mindig

1) Micsoda esoda? — Sz. 2) Ezreké ez a „nézet”? — Sz.

3) Ha minden kör ilyen, — magunk is azt mondjuk! — Sz.

4) Elállamosítás? Elálmosítás! — Sz.

a jelennek szépeleghessenek, akkor Isten, kihez hőn fohászzkodunk, mondhatná meg vajudásunk sikeres befejezésének idejét.¹⁾

Némi vigasztalásul szolgál azonban lehangoltságomra azon körülmény, hogy 3 fiatalabb kartárs barátjának elfogadja a „T. B.”-tot, kik egyuttal f. év januártól számítva az ide zárt 1—1 frtot, mint félévi előfizetést, együttes beküldés végett át is adták.

Egy kartárs pedig — igérete szerint — maga rendeli meg.

Magam részéről is ide csatolom a II. félévi előfizetést. Beeses lapjában az egészset nyugtázni kérem.²⁾

A 3 előfizető címe:

I. Klec Bertalan	ktanító. Hangács u. p. helyben.	Borsodm.
II. Köteles József	„ Szt-Jakab u. p. Hidvég.	Ardó. „
III. Blanár Imre	„ Szuhogy u. p. Rudó-Bánya.	„

Kéri f. évi januártól járó számokat félévre megküldeni.

Ezek után ügyünkre Isten segítségét kérve maradok t. szerkesztő urnak

Lád-Bessenyő, 1888. június 7. kartársi szeretettel

Skólik Dániel, r. kath. ktanító.

I R O D A L O M.

Száz novella. Irta Gárdonyi G. Első kötet. Ara 30 kr. Előfizetés 5 kötetre 1 frt, 10 kötetre 2 frt. Bérmentes megküldéssel minden kötet ára 5 krral több. A kötetek havonként fognak megjelenni. Az első kötet tartalma: 1. A hóhér álma. 2. A holtat kötő eskü. — 3. Az árva legény. — 4. A légyott. — 5. Fagot boszuja. — 6. Az életmentők. — 7. Az erdei leány. — 8. Vincze bácsi esizmái. — 9. Egy gyilkos a ki nem gyilkol. — 10. A Pista gyerek titka. — Ezen rendkívül olcsó kiadásu munkát olvasóink figyelmébe ajánljuk. Megrendelések a „Garabonciás Diák” szerkesztőségéhez küldendők.

MI UJSAG?

Azon t. olvasóinkat, kik csak félévre fizettek elő, tisztelettel kérjük ez uj félévi előfizetés szives megújítására és pedig minél előbb, nehogy a lap szétküldésében az uj czimszalagok késő nyomása miatt zavar álljon be.

A Néptanítók Naptára az 1889-ik évre néhány hónap mulva az eddigieknél bővebb tartalommal fog megjelenni, és pedig a „Garabonciás Diák” képeivel diszitve. Ára olvasóinknak 25 kr, postán küldve 5 krral több.

A többi ujdonságot térszüke miatt el kellett hagynunk.

¹⁾ A tanító-egyletek szellemi élete, mindég azok dicséretére vagy gyaláztatára válik, a kik élén állanak. A capite foetat piscis! — Sz.

²⁾ Megkaptuk! Üdvözet az uj pártolóknak! — Sz.

Felelős szerkesztő: ZIEGLER GÉZA.

Nyomatott Polgár Bertalan könyvnyomdájában, Győrött.

MULATTATÓ.

Gara Bencze magyar néptanító önéletrajza.

II.

Alig hogy a pólyából kiléptem, máris az a-bé-cére fogtak.

Mondtam az apámnak, hogy ez nem járja, ez zsarnokság, ez csak betegsége a XIX-ik századnak. Lám a régi időkben királyok is voltak, akik nem ismerték az alfabétát, s még a nevüket sem tudták leírni.

Azt felelte, hogy ne kritizáljam a századot, mert én még száz napos sem vagyok.

— Feledi apám uram, hogy kritizálni mindenkinek jogában áll, — válaszolám tisztelettel, s nem tanultam meg a leczkémét.

Azonban az apám látván, hogy nem győz meg szóval, meg akart győzni szószszal. T. i. ebédre csak levest kaptam, a szósztól fogva pedig térdepeltem.

Abban a reményben, hogy az ábécé megtanulásával levetek minden terhet, bevágtam az egész ábécét hiba nélkül, s irtam egy szindarabot.

Apám megdicsért az ábécéért, de a szindarabot fidibuszszá aprította, mert Zola modorában irtam.

Másnap beállítottak a szobába egy ménkü nagy masinát. Azt mondták, hogy ez zongora.

Elijedtem midőn felnyitottam: száznál több fog viesorgott reám, s valószínűleg sokat evett már, mert a fogak fele egészen fekete volt.

Apám odaült eléje.

Féltem hogy a sok fogu masina bekapja.

Azonban nem úgy történt.

Hangok jöttek ki a masinából, meglehetősen hamisak.

Az apám megmagyarázta, hogy valamint az ember, ha a fogát huzzák, hangot ad, úgy a zongora is, ha a fogát nyomják, hangot ereszt, nekem pedig most az lesz a feladat, hogy ezt az ábécét is megtanuljam.

Eliszonyodtam e zsarnoki követelésre.

Hogyne: mikor azt a 28 betűs ábécét is harmincznyolcz térdepelés és megebédtelenítés után tudtam magamévá tenni, hát most hogyan birkózzam meg ezzel a 84 betűs ábécével, aztán pláne tiz ujjal kell rajta dolgozni.

Elhatároztam, hogy öngyilkos leszek.

Azonban szerencsémre egy egészségügyi munka akadt ekkor a kezembe, amelyből megértettem, hogy az öngyilkosság nem válik egészségére az embernek.

Hozzá fogtam hát nagy búsan a kalimpáláshoz és a zongorának háromszori lehurozása és felhurozása után megtanultam a zongorabillegetés titkait is.

Azonban kinjaim nem értek véget: francia, angol, latin, görög és német nevelők jöttek a házunkhoz és tömték a fejemet a tudományyal. Fájdalom, abban az egészségügyi munkában az nem volt benne, hogy a tanulás is egészségtelen s így ellenmondásom hiábavaló volt.

Azt hittem, hogy szétrobbanik a fejem, mint valami torpedó, de nem hiába emlegették fejemnek kemény mivoltát, — nem is ment széjjel. Csak megsoványkodtam egy kissé.

Tíz éves koromban olyan tudós voltam, hogy az akadémiára tagnak ajánlhattak volna.

De nem ajánlottak oda, hanem beadtak a gimnázium első osztályába, közönséges koczadiáknak.

Szeptember 1-je volt, midőn az apám felhozott Győrbe.

Sohasem láttam azelőtt várost.

Azt képzeltem magamban, hogy a házak azért vannak úgy egymáson, mert az emberek igen rá vannak egymásra szorulva.

Ezen észrevételemet apámmal is közöltem.

— Helyesen gondolod fiam, — felelé. — Győrt az emberek valóban békességben élnek, kivéve az ujságírókat.

— Mi az az ujság? — kérdezem.

— Az ujság olyan papiros, fiam, amibe sajtot szoktunk takarni.

— Dehát miért nem élnek egymással békességben azok az ujságesinálók?

— Azért fiam, mert nincs annyi sajt, hogy mindegyiknek jutna.

— Azt hiszem apám, ha béke lenne köztük, akkor mégis csak jobban élhetnének.

— Ujságírók közt békesség, az lehetetlen, fiam. Ha valamelyik el is kezdené, a másíknak mindjárt a «Róka és holló» című mese jutna eszébe.

Nem beszélhattunk többet. Tömérdek idős hölgy rohant reánk. Azt hittem először, hogy meg akarnak enni, aztán kiszült, hogy csak etetni akarnak.

— Kosztos-asszonyok voltak. Kérték az apámat, hogy adjon hozzájuk kosztra. Adnak mindennap egy fél pohár bort és pecsenyét. Én helyeseltam a pecsenyét, de az apám azt mondta, hogy van már helyem.

A kosztos-asszonyok elsompolyogtak. Amint láttam, egy másik gyerekes apát vettek ostrom alá.

Csudálkoztam, hogy a győri idős hölgyek olyan nagyon szeretik a diákokat. Mondtam is az apámnak, hogy ez a jószívűség meglep. Az apám azt felelte, hogy haszonért teszik, — nagyon különös, hogy ezt csak az apám mondta és nem ők.

Végre megálltunk egy nagy zöld ház előtt.

Apám így szólt:

— Itt lakik Boresa nénéd.

Különös hidegség futott rajtam végig. Boresa nénit sohasem láttam még. Csak annyit tudtam róla, hogy távoli rokonunk és hogy egy foga van. Mikor rája gondoltam, mindig az az egyszarvu ló jutott az eszembe, a mely az angol czimerekre szokott ráágaskodni; úgy képzeltem mintha neki is olyan nagy fog állana ki a szájából, s engem mikor feledem a «Nem illik» szabályait, megbökne vele.

Felmentünk az első emeletre s egy szürkére festett ajtó előtt megálltunk.

Magamban azt gondoltam, hogy ez az ajtó azért szürke, mert vén. Boresa néniről is hallottam, hogy szürke, de azt nem illik róla gondolnom, hogy vén, mert ő csak öreg, habár atyám ezt is megtiltotta a hölgyekről mondani.

Az ajtó mellett egy rézgomb volt, azt hittem, hogy Boresa néni szokta odagombolni magát, mikor szél fúj, de csakhamar tapasztaltam, hogy esengetyü.

(Folytatása következik.)

Asznodom Benedek jegyző ténsur szottyantásai.

Asznodom, hogy a mai világba csak is a sikkasztók élhetnek meg becsületesen!

*

Asznodom, hogy szebb olvasmányt nem ismerek az étlapnál.

*

Asznodom, hogy sokat ihatik az ember, de eleget soha.

*

Asznodom, hogy furcsa az én állapotom: reggel nem beszélem ki azt, amit tudok, és este nem tudom azt, a mit kibeszélek.

*

Asznodom, hogy ha szó szerint kellene értelmezni azt a bibliai mondást, hogy a maga keresztjét minden ember hordja, akkor kevés asszony járna a maga lábán.

Tzompó Mihály és Tsözre Ádány

böles eskolaszékek tanálkozásai.

M i h á j: Mán mér vót keed mömmög becsukval, nászom?

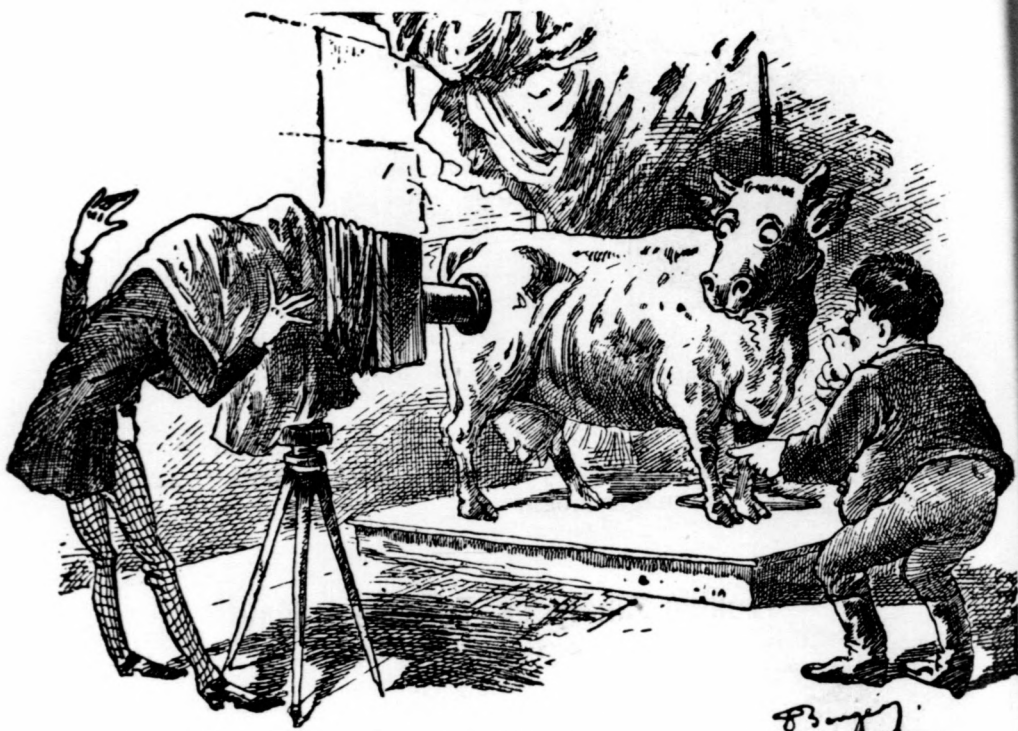
Á d á n y: Nám-e, mien a törvén. Halytottam a disznajimat a zutezán. Osztég gyütt egy halydu, aszongya, nem tugya ke, hogy ez ittend gyalogjáró? mondok honné tunnám? Aszongya, hát akkor mér hajtya rajta a disznait. Mondok, hászen gyalog járnak ezek! Mégis bécsuktak.

M i h á j: Hát én mmeg hojártom nászom.

Á d á n y: Mongya kee nászom!

Miháj: Há a katona fiam eegyütt haza a bucsura e ppajtássávo oszt én mög eehitam úket a bugyogóshól é kkis pálinkáro. Ittunk, ittunk, assé tom hogyan gyütt, csak azzongyák hogy a fiam főpofozott. De mondok, eemék a bböcsületömet mögkeresöm akárhun is, oszt eemöntem az kkapitányhol a ffigam elleny. A zör mestör protokumba vötte fő, osztén a kkapitány gyiktáljo faranczijávu, ho mmink né értsük: aszongya kérdvést: „iz ter gégénvertig?“ Mán mondok a nnem igaz, mögtisztölöm, mer nem g é g é n v e r t i k, hanem ppofonverttik!

A szokás.

Pofók Marcezi, tek. eskolaszék tehene pályadíjat nyert a deve-
cseri gazdasági kiállitáson. Büszke is volt Pofók ur, hogy ilyen
dicsőség érte a családját. Elhatározta, hogy lefényképezteti. Mikor
odaállitják a gépet a téhen elé, a fényképész letakarja fejét a zöld
lepedővel s az alól udvarias hangon szól oda a bámuló riskához:
— Tessék kérem mosolygni!

Miért csókolta meg Judás.

Tanító: Gyermekek, Judás azért csókolta meg Jézust, mert csókjával
akarta őt elárulni!

— Okos János, mondd meg tehát nekem, miért csókolta meg Judás a
Jézust?

— Gyermekek: Harminez ezüst pénzért...

POSTA.

Tótkeszi. Annyi bizalmat talán érdemlünk, hogy a czikkíró urak nevüket legalább velünk tudassak, — így azt is gondolhatjuk, hogy a közlemény nem történt dolgokat tárna olvasóink elé. A cikket egy hónapig megőrizzük s várjuk a hiányzó nevet. — **Ny. K. J.** Czikke a mult számra későn jött, mi már akkor egy izenetben megfeleltünk a «szamár-természetü» kifejezésre. Hogy lehet ilyesmin bosszankodni. Sajtópörtől plane nincs oka tartani, mert 1. a mit irt az nem képez sajtóvétséget; 2. a felelős szerkesztő önért is felelősséget vállalna a sajtóbiróság előtt mindenkor. Forró késszorítás! — **Gönczy-kör Losonc.** Értjük önöket; abban az állami képzőintézetben pompásan nevelik a kormány szolgálait; jobb volna pedig e helyett ha a helyesírásra tanítanak, vagy a «könyvtárnok» ur talán még az elemibe jár? Sajnálni való szegény fiuk! — **F. F. Erdély.** A szives hangon irt sorokat köszönjük, s üdvözljük a társaság többi tagjait is, kik rólunk poharazás közben megemlékezni szivesek voltak. Hogy a tanítószágotól bennünket, míg a többi tanügyi lapok alig bírják folytatui a subventiók mellett is kényszer életüket, annak az oka az, hogy a Tanítóbarát teljesen független és a mint észrevehette: szókimondó organuma a haladó, jogait ismerő tanítószágnak. Mi bizony nem kapunk subventiót semmiféle magasságból sem, s a püspökök közül egy sem járul lapunk pártolóközösségéhez (még a győri sem.) — **Kis-kunsági.** Hát önnek nem áll jogában lenézni a nótárius urat? Mivel különb hivatalnok ő? Csak azzal hogy kisebb fontosságú hivatalt végez, és a kormánynak nem olyan mostoha fia. De el kell jönni az időnek, midőn a méltányolás a néptanító kenyérért is meg fogja fehériteni. — **P. Szabolcs.** A gyakorlati tanítás köréből szivesen fogunk cikkeket közölni, ha azok valóban tanulságosak. — **Sch. J. Kövesd.** A látogatást baráti szeretettel várjuk. — **N. Gy. Diszel.** A Tima-jubileumról kérjük szives értesítését. Sajnáljuk, hogy későn értesültünk róla. — **A többi levélre jövő számunkban felelünk.**

